

Advies

tweede Algemeen Oppervlakedelfstoffenplan

Advies over het voorontwerp van tweede Algemeen Oppervlakedelfstoffenplan (AOD2)

Datum van goedkeuring Minaraad **3 juli 2014**

Datum van goedkeuring SERV **7 juli 2014**

Volgnummer **2014 | 028**

Coördinator + e-mailadres **Dirk Uyttendaele, dirk.uyttendaele@minaraad.be**

Co-auteur + e-mailadres **Edward Van Keer, edward.van.keer@minaraad.be
Annick Lamote, alamote@serv.be**

Inhoud

Krachtlijnen	3
Procesbeschrijving.....	5
Dossierbeschrijving	6
Aanbevelingen	10
Referentielijst	15

Krachtlijnen

De Raden zijn tevreden dat het Voorontwerp AOD2 in belangrijke mate tegemoet komt aan het gezamenlijk advies van de Raden bij het voorontwerp van AOD1. Ze vinden het tevens positief dat in algemene lijnen rekening wordt gehouden met het Materialenbeleid, maar dringen aan op de concretisering van de beleidsintenties in dat verband en vragen om rekening te houden met de verdere verdieping van dat beleid.

De Raden sluiten zich aan bij de uitgangsprincipes van zelfvoorziening voor Vlaanderen en ook van lokaal gebruik van lokaal ontgonnen grondstoffen. Deze principes hebben invloed op het transport van oppervlakedelfstoffen, m.n. op de kostprijs en op de milieu-impact ervan. Toch zien de Raden ook dat bij de afweging van het zelfvoorzieningsprincipe tegenover het belang van de milieu-impact van transport enige nuancering mogelijk is. De afstand tot Vlaamse ontginningsgebieden is soms groter dan tot ontginningen buiten Vlaanderen. Daarom is het zinvol de ontginningsvoorraden van het Belgisch deel van de Noordzee, het Nederlandse Schelde-estuarium en het Brussels Hoofdstedelijk gewest (deels) bij de Vlaamse voorraden op te tellen om de zelfvoorzieningsgraad te berekenen. Bovendien heeft niet enkel transport een belangrijke milieu-impact bij ontginning maar moet ook rekening gehouden worden met tewerkstelling e.a. (positieve en negatieve) effecten van lokale ontginning.

(Start)beslissingen voor de opmaak van GRUP's voor ontginningen van oppervlakedelfstoffen moeten gebaseerd zijn op het plan. In het voorliggende voorontwerpplan werd rekening gehouden met de startbeslissingen van de Vlaamse Regering van 4 april 2014 voor concrete initiatieven, hoewel de uitkomst van die procedures nog onzeker is. Het is bijgevolg niet duidelijk of de feitelijke onderbouwing van dit plan wel klopt.

Het Voorontwerp AOD2 gaat er van uit dat nieuwe bouwconcepten voor woningbouw nauwelijks bijdragen tot het beperken van de behoefte aan oppervlakedelfstoffen. Toch krijgt woningbouw in het voorontwerpplan uitvoerige aandacht in vergelijking met andere projecten van de bouwsector. De Raden vragen dat die andere projecten op een vergelijkbare manier aan bod zouden komen in het plan. De Raden vragen ook om te verwijzen naar de ideeën van "flexibel en dynamisch bouwen" en hergebruik van "gebouwelementen", zoals in het preventieprogramma "materiaalbewust bouwen in kringlopen".

Tenslotte vragen de Raden om via een projectmatige aanpak na te gaan of de winning van primaire oppervlakedelfstoffen als nevenactiviteit / opportuniteit aangewezen is in het kader van projecten met een totaal andere finaliteit. Op die manier kan een deel van de vraag naar primaire oppervlak-

tedelfstoffen ingevuld worden zonder bijkomende ontginningsgebieden aan te duiden.

Procesbeschrijving

Datum adviesvraag	27 mei 2014
Naam adviesvrager + functie	Joke Schauvliege, Vlaams minister voor Leefmilieu, Natuur en Cultuur, kabinet.schauvliege@vlaanderen.be
Rechtsgrond van de adviesvraag	Art 5, VLAREOP
Adviestermijn	30 dagen
Samenwerking	Met SERV
Overlegcommissie	Werkcommissie Milieuhygiëne
Vergaderingen: soort + datum	5 en 12 juni 2014

Het dossier bestaat uit:

- a) Een beslissingsfiche (1 pagina),
- b) Een nota aan de leden van de Vlaamse Regering (5 pagina's),
- c) Voorontwerp van tweede algemeen oppervlakedelfstoffenplan (246 pagina's),
- d) Verwerking advies OVAM (8 pagina's),
- e) Adviezen administraties en instellingen (12 pagina's),
- f) Verwerking van de adviezen van administraties en instellingen beleidsdomein Leefmilieu en Natuur en van O.V.O. (7 pagina's),
- g) Adviezen van de beleidsdomeinen Onroerend Erfgoed, Mobiliteit en Openbare Werken en Ruimtelijke Ordening (8 pagina's),
- h) Verwerking van de adviezen van de andere beleidsdomeinen (11 pagina's),
- i) Akkoord van de minister van Begroting (1 pagina).

Naar aanleiding van de beslissing van de Vlaamse Regering, d.d. 23 mei 2014 (VR/2014 2305 DOC.837) en in uitvoering van punt 2 van de beslissingsfiche, verzoekt Vlaams minister van Leefmilieu, Natuur en Cultuur, Joke Schauvliege, de Minaraad om een advies uit te brengen over het voorontwerp van tweede Algemeen Oppervlakedelfstoffenplan, volgens de gewone procedure.

Dossierbeschrijving

- [1] De Vlaamse Regering keurde op 10 juli 2008 het eerste Algemeen Oppervlaktedelfstoffenplan (AOD1) definitief goed. Overeenkomstig de bepalingen van artikel 5 van het besluit van de Vlaamse Regering houdende regels tot uitvoering van het Oppervlaktedelfstoffendecreet (VLAREOP) wordt het algemeen oppervlaktedelfstoffenplan vijfjaarlijks geëvalueerd.
- [2] De evaluatie van het AOD1 geeft aanleiding tot een noodzakelijke actualisatie. Het voorontwerp van tweede Algemeen Oppervlaktedelfstoffenplan (AOD2) actualiseert niet alleen de inhoud van AOD1, maar houdt ook rekening met de goedgekeurde wijzigingen van het Oppervlaktedelfstoffendecreet. Zo wordt met name de inhoud van het Algemeen Oppervlaktedelfstoffenplan afgestemd met het Materialendecreet. Daarbij wordt het gebruik van het begrip "afvalstoffen" vermeden. Daarnaast wordt per Vlaamse oppervlaktedelfstoffensoort een beschrijving van de indicatieve hoeveelheid die bij wijze van langetermijndoelstelling voor een termijn van 25 jaar moet verzekerd worden, opgenomen. En er wordt een actieprogramma opgenomen dat bij wijze van kortetermijndoelstelling een minimale hoeveelheid bevat die voor de komende 5 jaar moet verzekerd worden.

In het Voorontwerp AOD2 wordt voor de inschatting van het verbruik van primaire grondstoffen voor de volgende 25 jaar aangenomen dat jaarlijks gemiddeld evenveel primaire grondstoffen nodig zullen zijn als in 2011, een jaar met een normale, representatieve economische conjunctuur¹. Het voorontwerp (p. 110) neemt ook aan dat de grondstoffenbehoefte zal stijgen als de economische conjunctuur verbetert.

- [3] Het Voorontwerp AOD2 is opgebouwd uit de volgende delen:
- a) Deel 0: samenvatting,
 - b) Deel 1: Inleiding,
 - c) Deel 2: Het (huidige) Vlaamse oppervlaktedelfstoffenbeleid,
 - d) Deel 3: Situering van het Vlaamse oppervlaktedelfstoffenbeleid in een breder kader,

¹ Ontwerp AOD, p.226, Het Monitoringsysteem Duurzaam Oppervlaktedelfstoffenbeleid (MDO) bestaat uit een enquête van de (Vlaamse) producenten, handelaren en verbruikers van primaire delfstoffen en alternatieve grondstoffen. Door zowel de producenten en handelaren als verbruikers te bevragen, worden vraag en aanbod in kaart gebracht en is vergelijking mogelijk. Tot dusver gingen slechts twee enquêtes door: in 2011 (cijfers over het jaar 2010) en in 2012 (cijfers over 2011). Hieruit volgt dat bij de opmaak van het ontwerp AOD2 slechts de cijfers voor 2010 en 2011 beschikbaar waren. Bovendien bleek zowel uit verklaringen van de respondenten en uit vergelijking met de cijfers van 2011 dat 2010 een crisisjaar was. Daardoor bleef er niets anders over dan extrapolatie van de cijfers van 2011.

- e) Deel 4: Behoeftte-onderbouwing voor de toekomstige bevoorradingsverzekering,
- f) Deel 5: Natuursteen in Vlaanderen,
- g) Deel 6: Toekomstvisie, acties en maatregelen,
- h) Deel 7: Achtergronddocument,
- i) Deel 8: Referenties.

Deel 7 is een uitgebreid achtergronddocument. Achtereenvolgens worden behandeld:

- Vlaamse oppervlakedelfstoffen en ontginningen,
- Alternatieve grondstoffen,
- Thema's, projecten en evoluties relevant voor een duurzaam oppervlakedelfstoffenbeleid,
- Huidig grondstoffenverbruik en grondstoffenstromen,
- Uitvoering actieplan eerste Algemeen Oppervlakedelfstoffenplan.

Deel 4 confronteert de bestaande voorraden met de vastgestelde behoefte op basis van gegevens uit het achtergronddocument.

Deel 5 bevat een beschrijvend overzicht van de in Vlaanderen voorkomende natuurstenen, een beschrijving van zowel het gevoerde overleg als de acties en studies die door het beleidsveld Natuurlijke Rijkdommen en door het beleidsveld Onroerend Erfgoed specifiek voor de Diestiaan ijzerzandsteen werden uitgevoerd. Dit kadert in het onderzoek naar de mogelijkheden om Vlaamse monumenten met streekeigen natuursteen te restaureren.

Deel 6 beschrijft, uitgaande van alle voorgaande delen en van het achtergronddocument (deel 7), een visie en een actieplan voor AOD2.

[4] Uit de samenvatting (deel 0, punt 0.3) kan globaal geconcludeerd worden dat:

- Voor bouw- en vulzand zal in uitvoering van de startbeslissingen van de Vlaamse Regering van 4 april 2014² het nodige gedaan worden om ca. 30 miljoen m³ bouwzand als bijkomende reserve op te bouwen via bijkomende ontginningsgebieden (Voorontwerp AOD2, p.19).
- Als actie binnen de komende 5 jaar wordt het opmaken van een delfstoffennota 'Zand in Vlaanderen' voorzien om de maatschappelijke

² Beslissingen van de Vlaamse Regering om te starten met de procedure voor de opmaak van een gewestelijk ruimtelijk uitvoeringsplan (GRUP) met de aanduiding van bijkomende gebieden voor de winning van oppervlakedelfstoffen.

vraag naar bouw- en vulzand te beantwoorden. Daarbij zal het inzetten van secundaire materiaalstromen verder geoptimaliseerd worden en zullen ook de resultaten in rekening gebracht worden van het studieproces dat zal doorlopen worden m.b.t. de mogelijke rol van de waterwegbeheerders in de duurzame voorziening in minerale bouwgrondstoffen op en langs het waterwegennetwerk (Voorontwerp AOD2, p.19).

- De resterende hoeveelheid bouw- en vulzand die nodig is om de behoefte in te vullen voor een termijn van 25 jaar volgens het scenario van de verhoogde zelfvoorziening³, zal pas na de eerstvolgende vijfjaarlijkse evaluatie van het AOD2 worden opgenomen in een delfstoffennota. De hoeveelheid die ondertussen via vraaggestuurde ontginningsprojecten kan worden ingevuld, zal in deze delfstoffennota in rekening gebracht worden (Voorontwerp AOD2, p.19).
- In het AOD2 worden geen acties in de komende 5 jaar geformuleerd die moeten resulteren in bijkomende oppervlaktentontginningsgebied voor kwartszand, klei van de Kempen, klei van Ieper, alluviale klei en Polderklei, Leem, Boomse klei en dakpannenklei (Voorontwerp AOD2, p.20).
- In het kader van de actie “actualisering van behoeftes en reserves van specifieke Vlaamse oppervlaktedelfstoffen” zal een actualisering doorgevoerd worden van de bestaande reserves en de behoeftes van zowel de Boomse klei als de dakpannenklei. Deze zullen worden weergegeven in de respectievelijke delfstoffennota’s “Boomse klei” en “dakpannenklei” (Voorontwerp AOD2, p.25&26).
- Momenteel bedraagt de totale oppervlakte ontginningsgebied in Vlaanderen 9.345 ha (op bestemmingsplannen). Hierbij dient wel vermeld te worden dat voor een aantal delfstoffenzones initiatieven lopende zijn die een impact zullen hebben op dit ruimtebeslag. De besluitvormingsprocedures hierrond staan echter nog niet ver genoeg om deze nu al te kwantificeren (Voorontwerp AOD2, p.27).

[5] Het actieplan voorziet in vier clusters:

³ Het scenario van de verhoogde zelfvoorziening gaat er van uit dat Vlaanderen voor 50% in zijn eigen behoefte van primair bouwzand voorziet. Een zelfvoorzieningsgraad van minstens 50% wordt als realistisch beschouwd, zeker omdat de jaren 2010 en 2011 gekenmerkt worden door de economische crisis waarin de vraag naar grondstoffen eerder laag was. Dit scenario zal minder dan 50% zelfvoorziening garanderen als de economische conjunctuur verbetert en de grondstoffenbehoefte stijgt. Ter vergelijking: in 2000, tijdens de hoogdagen van de grindwinning, bedroeg de zelfvoorzieningsgraad voor bouwzand 64% (Bron: PWC, 2000). In dit scenario van 50% zelfvoorziening is er nog voor 8,2 jaar voldoende voorraad bouwzand in de bestaande vergunde ontginningsgebieden en voor 8,07 jaar in de potentieel vergunbare ontginningsgebieden uit de startbeslissing van de VR van 4 april 2014.

- a) Cluster 1: duurzaam oppervlakedelfstoffenbeleid,
- b) Cluster 2: actieplan alternatieve materialen,
- c) Cluster 3: geologische kennisopbouw van de Vlaamse ondergrond,
- d) Cluster 4: kennisverspreiding.

Aanbevelingen

- [6] De Raden zijn er tevreden over dat AOD2 in belangrijke mate tegemoet komt aan het gezamenlijk advies van de Raden bij het voorontwerp van AOD1⁴. Vooral de opname van een uitgebreid achtergronddocument met heel veel nuttige gegevens om het AOD2 stevig te onderbouwen, wordt ten zeerste geapprecieerd. De behoefte van primaire grondstoffen in de toekomst wordt zo veel beter onderbouwd en laat een meer planmatige aanpak van de delfstoffenwinning toe.
- [7] De Raden vinden het ook positief dat het Voorontwerp AOD2 in de algemene zin rekening houdt met het Materialenbeleid. De Raden dringen dan ook aan op de concretisering van de beleidsintenties in dat verband. Dat *"het beleid met betrekking tot de alternatieven buiten de reikwijdte van het AOD valt en een onderdeel vormt van het duurzaam materialenbeleid"* (Voorontwerp AOD2, 0.1 Doel van het Algemeen Oppervlaktedelfstoffenplan, p.10) mag daartoe bijgevolg geen hinderpaal vormen. De Raden vragen daarom om rekening te houden met de verdere verdieping van het materialenbeleid, zoals verwoord in het advies van de Minaraad⁵. M.b.t. het materialenbeleid verwijzen de Raden ook naar hun vraag om rekening te houden met het preventieprogramma "Materiaalbewust bouwen in kringlopen" (zie verder [14]).
- [8] Het duurzaam oppervlaktedelfstoffenbeleid poogt de buitenlandse afhankelijkheid van minerale grondstoffen zoveel als mogelijk in te perken door zowel het aandeel van de Vlaamse primaire oppervlaktedelfstoffen als het aandeel van de Vlaamse alternatieve grondstoffen op te krikken, teneinde de zelfvoorzieningsgraad van Vlaanderen te verhogen. Dit heeft meteen ook het voordeel dat er in principe minder grondstoffen over grote transportafstanden moeten worden vervoerd, zodat ook de negatieve gevolgen van grote transporten verminderen (Voorontwerp AOD2, 7.3.8.2.1, p.222).

Uit de studie *"Onderzoek duurzame bevoorrading: gebruik lokale oppervlaktedelfstoffen of import van minerale grondstoffen"*⁶ blijkt immers dat het transport niet alleen een belangrijke factor is in de kostprijs van minerale grondstoffen, maar dat het ook een belangrijke milieu-impact genereert. De studie specificeert dat een toename van het transport tot een ver-

⁴ Minaraad, Advies van 27 september 2007 over het voorontwerp algemeen oppervlaktedelfstoffenplan (2007|34)

⁵ Minaraad, Advies van 19 juni 2014 over een transversaler, sluitend en rechtvaardig duurzaam materialenbeleid (2014|24)

⁶ ARCADIS. 2009. Onderzoek duurzame bevoorrading: gebruik lokale oppervlaktedelfstoffen of import van minerale grondstoffen. Studie uitgevoerd in opdracht van LNE-ALBON.

hoging van emissies van broeikasgassen en luchtverontreinigende stoffen leidt (Voorontwerp AOD2, 7.3.8.1, p.221).

Bovendien bevestigt de studie dat lokale ontginning voor lokale werkgelegenheid zorgt (o.a. Voorontwerp AOD2, 7.1.4.9, p.179).

De Raden staan dan ook achter deze voorgestelde aanpak, zoals verwoord in het Voorontwerp AOD2 (4.1, p.107): *"Duurzame ontwikkeling houdt in dat, wanneer er lokale grondstoffen (zowel primaire als alternatieven) beschikbaar zijn, ze ook best lokaal gebruikt worden."*

- [9] De toepassing van het zelfvoorzieningsprincipe zal bijgevolg ook steeds rekening moeten houden met transportafstand. De Raden merken hierbij wel op dat bij de afweging van het zelfvoorzieningsprincipe tegenover het belang van de milieu-impact van het transport enige nuancering mogelijk is. Gelet op de beperkte omvang van Vlaanderen kan het immers zijn dat de transportafstand tot ontginningsgebieden net buiten Vlaanderen, korter is dan de transportafstand tot Vlaamse ontginningsgebieden.

In dit kader wijzen de Raden er op dat de ontginningen op het Belgisch deel van de Noordzee, in het Nederlandse Schelde-estuarium en het Brussels Hoofdstedelijk Gewest best (deels) bijgeteld worden bij de Vlaamse ontginningsvoorraden om de zelfvoorzieningsgraad te berekenen. Deze ontginningen worden logischerwijze best op een zo kort mogelijke afstand landinwaarts gebruikt.

Naast de startbeslissingen van de Vlaamse Regering op 4 april 2014 voor de opmaak van drie GRUP's voor de winning van vul- en bouwzanden, waarvan de bulk zich, net als de bestaande Vlaamse voorraden bouwzand, in Limburg bevinden, moet volgens de Raden dan ook actief ingezet worden op overleg met de federale (Belgische) overheid en de Nederlandse overheid om de bevoorrading van bouwzand voor het westelijke deel van Vlaanderen ook in de toekomst op een zo duurzaam mogelijke wijze te verzekeren.

- [10] Daarnaast merken de Raden op dat transport weliswaar een belangrijke milieu-impact heeft, maar toch niet de enige bron van milieu-impact van ontginning is.

Ten slotte benadrukken de Raden dat duurzame bevoorrading naast de milieu-impact ook rekening moet houden met tewerkstelling e.a. positieve en/of negatieve effecten van lokale ontginning. Dit houdt in dat dit geval per geval beoordeeld moet worden.

- [11] Bovendien wijzen de Raden er op dat de startbeslissingen (zie [9]) concreet gestoeld moeten zijn op dit plan; dat moet ook in toekomstige (start)beslissingen tot uiting komen. Omgekeerd wijzen de Raden op de

onduidelijkheid die wordt gecreëerd door het bestaan van recente startbeslissingen, waarmee al rekening wordt gehouden in het voorontwerp oppervlaktedelfstoffenplan maar waarvan de uitkomst niet zeker is.

Er is bv. nog geen duidelijkheid over de afloop van de procedure die met de startbeslissing van de Vlaamse Regering van 4 april 2014 in gang werd gezet. Het Voorontwerp AOD2 houdt echter rekening met de concrete initiatieven. Vermits de uitkomst onzeker is, is het niet duidelijk of de feitelijke onderbouwing van dit plan klopt.

- [12] In het Voorontwerp AOD2 wordt ook verwezen naar en uitgebreid geput uit de studie *"Nieuwe bouwconcepten en het effect op het gebruik van oppervlaktedelfstoffen"*⁷. De Raden merken op dat het Voorontwerp AOD2 en de studie beiden aangeven dat het globale effect van de toepassing van de nieuwe bouwconcepten op het totale verbruik van oppervlaktedelfstoffen in de woningbouwsector relatief beperkt blijft. Zo wordt in de studie gesteld: *"Bij een sterk toegenomen marktacceptatie van de bouwconcepten tegen 2020 bedraagt de daling van het verbruik initieel net geen 8% en op levenscyclustermijn 7%, wanneer we het verbruik vergelijken met de situatie in 2020 bij gelijk gebleven marktacceptatie."*

In het Voorontwerp AOD2 (7.3.5.3.3, p.215) wordt dit als volgt geformuleerd: *"In de huidige situatie is het initiële verbruik van grondstoffen voor de woningbouw verantwoordelijk voor 15,3% van de in AOD1 vermelde behoefte in Vlaanderen (en 19,6% op basis van de MDO-cijfers in 2010). Volgens het toekomstscenario met sterk gestegen marktacceptatie bedraagt dit aandeel 14,5% ofwel een verschil van slechts 1,2%⁸ op basis van cijfers van het AOD1 en bedraagt dit aandeel 18,5% ofwel een verschil van eveneens slechts 1,1% op basis van de MDO-cijfers van 2010."*

Uit voorgaande volgt dat het verbruik van grondstoffen voor de woningbouw verantwoordelijk is voor minder 20% van de behoefte in Vlaanderen en dat de mogelijkheden tot grondstofbesparing in de woningbouw bovendien relatief laag zijn. De Raden merken op dat het ontwerp van AOD2, *"7.3 Thema's, projecten en evoluties relevant voor een duurzaam oppervlaktedelfstoffenbeleid"* vanaf 7.3.1 (p.186) tot 7.3.5 (tot p.215) bijna uitsluitend over woningbouw gaat. De woningbouw krijgt bijgevolg heel veel aandacht, hoewel de "winstmarge" op het gebruik van oppervlaktedelfstoffen er beperkt is. Het zou interessant zijn om in het ontwerp AOD2 ook een gelijkaardig zicht te krijgen op thema's, projecten en evoluties relevant

⁷ WTCB i.s.m. VITO en KUL. 2010. Nieuwe bouwconcepten en het effect op het gebruik van oppervlaktedelfstoffen. Studie uitgevoerd in opdracht van LNE-ALBON.

⁸ De Raden wijzen er terloops op dat dit percentage niet 1,2% maar wellicht 0,8% moet zijn.

voor een duurzaam oppervlaktedelfstoffenbeleid voor andere toepassingen van de bouwsector.

- [13] In het Voorontwerp AOD2 wordt ook nergens verwezen naar de ideeën van “flexibel en dynamisch bouwen” en hergebruik van “gebouwelementen”, die wel zijn opgenomen in het ontwerp van preventieprogramma “materiaalbewust bouwen in kringlopen”⁹. Het breed ingang doen vinden van de toepassing hiervan in de praktijk, kan wellicht nog heel wat meer materiaalbesparing opleveren. Zelfs van bestaande gebouwen kan men mogelijks op een rendabele manier gebouwelementen recupereren en hergebruiken.
- [14] De Raden vinden geen directe aanwijzingen dat het Voorontwerp AOD2 rekening houdt met de ambities 2020 en de streefbeelden 2050 uit het (ontwerp van) preventieprogramma “Materiaalbewust bouwen in kringlopen” van OVAM. Daarin wordt de ambitie om over te gaan naar een circulaire economie wel zeer duidelijk meegenomen. Uit de ambities 2020 en de streefbeelden 2050 uit dit (ontwerp van) preventieprogramma leiden de Raden af dat de beperking van de jaarlijkse behoefte aan primaire grondstoffen wordt nagestreefd.

De Raden dringen er op aan dat – voor zover dit nog niet of onvolledig zou gebeurd zijn - het parcours van het voorliggende voorontwerpplan en van het ontwerp van preventieprogramma afgestemd worden.

De Raden vragen om bij de opmaak van de delfstoffennota “Zand in Vlaanderen”¹⁰ ook rekening te houden met de ambities en streefbeelden uit dit preventieprogramma en verder te bestuderen in hoeverre de vernieuwende concepten die hierin naar voor geschoven worden, kunnen bijdragen om de jaarlijkse nood aan primaire delfstoffen te verminderen.

- [15] **Steun voor projectmatige aanpak.** Bij een projectmatige aanpak wordt nagegaan of winning van primaire oppervlaktedelfstoffen als nevenactiviteit / opportuniteit aangewezen is in het kader van projecten met totaal andere finaliteit. Op die manier kan een deel van de vraag naar primaire opper-

⁹ OVAM, Materiaalbewust bouwen in kringlopen, Preventieprogramma duurzaam materialenbeheer in de bouwsector 2014-2020, http://emis.vito.be/sites/emis.vito.be/files/articles/1125/2014/130930_Materiaalbewust_bouwen_kringlopen_2014-2020.pdf

¹⁰ Voorontwerp AOD2, p.18, *In dit AOD2 wordt verder als actie voorzien dat binnen de komende 5 jaar een delfstoffennota 'Zand in Vlaanderen' zal worden opgemaakt om de maatschappelijke vraag naar bouw- en vulzand te beantwoorden en waarbij het inzetten van secundaire materiaalstromen verder geoptimaliseerd wordt en anderzijds ook de resultaten in rekening te brengen van het studieproces dat zal doorlopen worden m.b.t. de mogelijke rol van de waterwegbeheerders in de duurzame voorziening in minerale bouwgrondstoffen op en langs het waterwegen netwerk. Voor zover passend binnen dit algemeen streefbeeld zal de delfstoffennota aanvullend ook ingaan op het bieden van ontwikkelingsperspectieven aan de ontginningssector.*

vlaktedelfstoffen ingevuld worden zonder bijkomende ontginningsgebieden aan te duiden. Een dergelijke projectmatige aanpak geniet meestal een brede maatschappelijke steun. De Raden menen derhalve dat wanneer de mogelijkheid tot een projectmatige aanpak zich aandient, de afweging daarvoor ook moet gemaakt worden.

Referentielijst

ARCADIS. 2009. Onderzoek duurzame bevoorrading: gebruik lokale oppervlaktedelfstoffen of import van minerale grondstoffen. Studie uitgevoerd in opdracht van LNE-ALBON.

Minaraad, Advies van 19 juni 2014 over een transversaler, sluitend en rechtvaardig duurzaam materialenbeleid (2014|24)

Minaraad, Advies van 27 september 2007 over het voorontwerp algemeen oppervlaktedelfstoffenplan (2007|34)

OVAM, Materiaalbewust bouwen in kringlopen, Preventieprogramma duurzaam materialenbeheer in de bouwsector 2014-2020, http://emis.vito.be/sites/emis.vito.be/files/articles/1125/2014/130930_Materiaalbewust_bouwen_kringlopen_2014-2020.pdf

Steunpunt Duurzaam Materialenbeheer (SuMMa), "Evolutie vraag en aanbod zand in Vlaanderen", 15 januari 2014, <https://steunpuntsumma.be/docs/finaal-rapport-zand-voor-summa-21-02-2014.pdf>

WTCB i.s.m. VITO en KUL. 2010. Nieuwe bouwconcepten en het effect op het gebruik van oppervlaktedelfstoffen. Studie uitgevoerd in opdracht van LNE-ALBON.